

Висновки. Дослідження підтверджують те, що в Податковому кодексі враховано Положення (стандарту) бухгалтерського обліку, але для сільськогосподарських підприємств збережено спеціальні режими оподаткування, що певною мірою недостатньо формує практичну базу наукового забезпечення побудови адаптивного системного облікового підходу галузевого визначення прибутку.

Зміни у методологічних підходах бухгалтерського обліку супроводжуються розвитком відносин власності на засоби виробництва, змінами механізмів формування та розподілу доходів, а також процесів, що є наслідком глобалізації світової економіки та міжнародних ринків капіталів.

За дослідженнями зарубіжних і вітчизняних учених, система менеджменту, яка сприяє задоволенню інформаційних та інших потреб споживачів, збільшує прибутки та зменшує витрати. Метою такої системи є пошук досконалості в бізнесі та конкурентоспроможне лідерство у задоволенні потреб споживачів. Передумовами та принципами такої системи, на нашу думку, є передусім участь та відповідальність кожного працівника підприємства, створення сприятливих умов для досягнення поставленої мети, виконання своїх обов'язків тощо.

1. *Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств / затв. наказом М-ва аграр. політики України № 132 від 18 трав. 2001 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : Ліга: еліт Закон Copyright: ІФУ «Ліга». – 2001–2009. 2. Податковий кодекс України. – Харків: ТОВ «Видавництво Фоліо», 2011. – 270 с. 3. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.rsev.ua>.*

УДК 657.62: 658.29

А.Г. Загородній

Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра обліку та аналізу

КОНСОЛІДАЦІЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

© Загородній А.Г., 2012

Досліджено проблему консолідації інформації в системі обліково-аналітичного забезпечення менеджменту підприємства, рівні, форми та методи такої консолідації.

The problem of information consolidation in the accounting and analysis system for enterprise, management support, levels, forms and methods of such consolidation had been investigated.

Постановка проблеми. Система обліково-аналітичного забезпечення менеджменту підприємства (СОАЗМП) – це сформована на засадах системного підходу форма організації усіх видів обліку та аналізу, метою якої є забезпечення менеджерів підприємства та інших зацікавлених осіб інформацією для прийняття поточних і стратегічних управлінських рішень, а також для контролю за їхньою реалізацією [1]. Ця система об'єднує підсистеми облікового та аналітичного забезпечення, а також підсистему контролю. Перша підсистема охоплює усі види обліку (фінансовий, податковий, управлінський), друга – усі види фінансового та економічного аналізу, а третя – внутрішній та фінансовий контроль суб'єкта господарювання.

Ефективність СОАЗМП визначають, порівнюючи одноразові й поточні витрати на створення такої системи та забезпечення її функціонування, з ефектом від неї – прибутком, який вона генерує [2].

Одноразовими є витрати на: розроблення системи (її проектування); забезпечення системи організаційною та комп'ютерною технікою і програмними продуктами (придбання готових програм або розроблення власних); формування внутрішньої інформаційної мережі; навчання персоналу, що обслуговує систему.

Поточними витратами на функціонування СОАЗМП є витрати на заробітну плату працівників, задіяних у цій системі, відрахування на соціальні заходи, амортизаційні відрахування, на витратні матеріали, інші операційні витрати.

Величина як капітальних, так і поточних витрат великою мірою визначається формою організації масивів обліково-аналітичної інформації. Можливі чотири основні форми організації таких масивів:

підприємство самостійно формує потрібний йому масив інформації;

єдиний масив інформації формують декілька підприємств. Це можливо тоді, коли підприємства не є конкурентами, входять до складу об'єднань (асоціацій, корпорацій, консорціумів, концернів тощо) або є материнським та дочірніми підприємствами;

декілька підприємств, пов'язаних певними організаційними зв'язками чи зовсім незалежних, частину інформації об'єднують в єдиний масив, а, крім того, кожне підприємство формує ще й власний масив інформації;

підприємство самостійно або в кооперації з іншими суб'єктами господарювання формує інформаційний масив на засадах аутсорсингу, тобто із залученням зовнішніх виконавців-аутсорсерів.

Проте, незалежно від форми організації масивів облікової, аналітичної та контрольної інформації, її вартість великою мірою визначатиметься обсягом необхідних масивів та кількістю рівнів консолідації інформації для потреб певних користувачів.

Аналіз досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження проблем формування інформаційних обліково-аналітичних систем і використання інформаційних технологій для потреб обліку, аналізу, аудиту та контролю зробили українські науковці М.Т. Білуха, М.М. Бенько, І.О. Бланк, Ф.Ф. Бутинець, О.М. Бродул, М.І. Бондар, Б.І. Валусь, Ю.А. Верига, М.П. Войнаренко, А.М. Герасимович, С.Ф. Голов, З.В. Гуцайлюк, С.В. Івахненко, В.П. Завгородній, Л.М. Кіндрацька, Г.Г. Кірейцев, Р.О. Костирко, С.А. Кузнєцова, А.Н. Кузьмінський, Ю.А. Кузьмінський, М.В. Кужельний, С.О. Левицька, В.Г. Линник, Є.В. Мних, Л.В. Нападовська, О.А. Петрик, М.С. Пушкар, П.Т. Саблук, І.Б. Садовська, В.В. Сопко, М.Г. Чумаченко, В.О. Шевчук, В.Г. Швець, В.Д. Шквір та інші. Цій самій проблематиці присвячені й наукові праці чужоземних вчених, зокрема Е.А. Аткінсона, Р.Д. Банкера, Л.А. Берестайна, І.М. Богатової, Е. Бріттона, М. Ван-Бреда, Дж. К. Ван-Хорна, М.О. Вахрушиної, Г.А. Велша, В. Говіндараджана, Р. Дамарі, Н.С. Еліаса, Р. Ентонна, Р.С. Каплана, Т.П. Карпової, М.Р. Метьюса, М.М. Моувена, Б. Нідлза, О.Е. Ніколаєвої, С.О. Ніколаєвої, М.Б. Переда, Б. Райна, Ж. Рішара, Д.У. Сенкова, Т. Скоуна, Я.В. Соколова, В.І. Трача, Г. Фанделя, Дж. Фостера, Е.С. Хедріксена, Д.Р. Хенсена, Р. Холта, Ч.Т. Хорнгрена, А.Д. Шеремета, Д.Г. Шорта, С.М. Янга, А. Яругової та інших.

Відзначаючи вагомий внесок як українських, так і чужоземних науковців у проблему формування інформаційних обліково-аналітичних систем, їх оптимізацію, використання інформації, яку акумулюють такі системи, зауважимо, що питання консолідації інформації (крім складання консолідованої фінансової звітності) потребують подальших наукових досліджень.

Мета статті – дослідити сутність та необхідність консолідації інформації, особливості консолідації обліково-аналітичної інформації, рівні та методи консолідації інформації в обліку, аналізі, аудиті та для реалізації контрольних функцій.

Виклад основного матеріалу. Термін «консолідація» походить від пізньолатинського *consolidatio* (*con* – з, разом + *solidate* – ущільнювати, зміцнювати, зношувати). Аналіз енциклопедичних, словникових, довідкових видань та інтернет-пошук за пошуковим словом «консолідація» свідчать, що цей термін найчастіше вживають щодо таких понять, як консолідація позик (боргів), законодавства, прибутку, валюти, звітності, цінних паперів (акцій), біржового курсу, підприємств, податків, сплати податків, а також щодо соціальної та економічної консолідації (див. табл. 1).

Що ж до консолідованої інформації (тим паче обліково-аналітичної інформації), то тлумачення цього терміна в довідкових виданнях практично немає. І це не дивно, адже консолідована інформація як галузь інформаційно-аналітичної науки почала розвиватися, зокрема в США, з почат-

Тлумачення терміна «консолідація»

Джерело	КОНСОЛІДАЦІЯ													
	соці- альна	еконо- мічна	позик (боргів)	законо- давства	прибутку	валюти	звітності	цінних паперів (акцій)	біржо- вого курсу	підп- рисмств	бюджетів	податків	сплати податків	
[3, с. 246]	+		+	+										
[4, с. 621]	+													
[5, с. 292]	+		+											
[6, с. 180]			+		+	+	+	+						
[7, с. 111]			+		+		+	+	+					
[8, с. 158]			+		+	+	+			+				
[9, с. 90–91]							+	+						
[10, с. 210]							+							
[11, с. 299–730]	+	+	+		+	+	+	+		+	+			
[12, с. 825]			+		+	+	+	+		+	+			
[13, с. 549]	+		+											
[14, с. 299]			+											
[15, с. 208]			+				+							
[16, с. 378]	+		+											
[17, с. 566]	+		+	+			+	+				+		
[18, с. 206]			+				+	+						+
[19, с. 195]							+							

ку 70-х років ХХ ст. Сам термін походить від англійського *Competitive Intelligence* і має подвійне трактування. По-перше, це конкурентна розвідка – діяльність щодо збору, аналізу та використання інформації про конкурентів та їхні продукти. По-друге, консолідована інформація, тобто одержані з декількох джерел та системно інтегровані інформаційні ресурси, яким сукупно властиві такі ознаки, як повнота, цілісність і несуперечність, і які є адекватною інформаційною моделлю проблемної області з метою її аналізу, опрацювання та ефективного використання задля підтримки прийняття управлінських рішень [19].

В Україні в науковий обіг поняття консолідованої інформації саме в його другому значенні ввели в кінці ХХ – на початку ХХІ ст. відомі українські науковці Ю.М. Канигін та Г.І. Калитич [21–24], які трактують цей процес як перетворення інформації на знання, тобто на інтелектуальний продукт. Цей процес наочно можна зобразити логічною послідовністю (див. рисунок).

Послідовність формування та використання консолідованої інформації

Про важливість аналізу та консолідації інформації для розвитку світової спільноти свідчить той факт, що ще 12–15 вересня 1978 р. з цієї проблеми відбувся спеціальний симпозиум ЮНЕСКО (Шри-Ланка, м. Коломбо).

Необхідність консолідації інформації для різних сфер суспільного життя та розуміння потреби підготовки фахівців з інформаційно-аналітичних технологій зумовили появу в «Переліку напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 24 червня 1997 р. № 507, спеціальності магістерського рівня 8.000012 – «Консолідована інформація», яку зараховано до специфічних категорій. Ця спеціальність є і в новому «Переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями «спеціаліста» і «магістра», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 787 (8.18010015 – «Консолідована інформація»). Особливістю підготовки за цією спеціальністю є те, що вона здійснюється на основі базової або повної вищої освіти будь-яких напрямів підготовки чи спеціальностей, зокрема й тих, які входять до галузей знань «Економіка та підприємництво» та «Менеджмент і адміністрування». Програма підготовки фахівців з консолідованої інформації передбачає вивчення інформаційних технологій організації бізнесу, технологій інформаційного менеджменту та підтримки прийняття рішень, інтернет-технологій опрацювання консолідованих інформаційних масивів, методів документування консолідованої інформації тощо. Випускникам присвоюють кваліфікацію 2432.2 «Аналітик консолідованої інформації» і вони є професіоналами міжгалузевого та універсального характеру, які забезпечують якісно змістовну трансформацію інформації у знання і можуть працювати у будь-якій діяльності – на виробничих підприємствах, у фінансових та наукових установах, в органах державної влади та управління.

Особливостями консолідації інформації є орієнтація на споживача та кооперація й координація діяльності прикладних фахівців та фахівців з інформатики. В менеджменті така консолідація є одним з найвагоміших чинників ефективного управління підприємством та ухвалення якісних управлінських рішень. Але для цього менеджери мають бути впевнені, що надана їм інформація абсолютно точно і повно відбиває певну економічну ситуацію. Отже, консолідація інформації є інструментом супроводу бізнесу та прийняття управлінських рішень, який базується на об'єднанні таких складових, як інформація, люди, бізнес-процеси, апаратні засоби, програмні продукти.

Консолідація властива й обліково-аналітичній інформації. Процеси консолідації інформації відбуваються і в бухгалтерському обліку, і під час підготовки фінансової звітності, і в аналітичній роботі, і в процесі контролю за діяльністю підприємства, і в аудиті.

Першим рівнем консолідації облікової інформації є узагальнення даних поточного синтетичного та аналітичного обліку в оборотних відомостях, другим – процес формування фінансової звітності, зокрема балансу підприємства, третім – формування консолідованої фінансової звітності для об'єднань підприємств, четвертим – процеси узагальнення інформації за галузями економіки чи регіонами, п'ятий – на рівні держави і, нарешті, шостий – на рівні міждержавних об'єднань. З огляду на сказане констатуємо, що консолідація облікової інформації є багаторівневою, проте нормативні документи регламентують тільки консолідовану фінансову звітність, тобто третій рівень консолідації.

Консолідовану звітність, зокрема й фінансову, вперше почали формувати в США на початку ХХ ст., коли внаслідок поглинання одних підприємств іншими, зумовленого економічною ситуацією в країні, почали з'являтися гігантські об'єднання підприємств. Перший консолідований бухгалтерський звіт підготувала й подала 1901 р. американська компанія Джона П. Моргана «United States Steel Company» [25].

В Україні можливість подання консолідованої звітності стала реальною тільки 1999 р. після ухвалення Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», стаття 1 якого визначає: «консолідована фінансова звітність – фінансова звітність, яка відображає фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів юридичної особи та її дочірніх підприємств як єдиної консолідованої одиниці» [26]. Практично аналогічне трактування цього терміна наведено і в П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затвердженого наказом Міністерства фінансів України 31 березня 1999 року. Того ж року 30 серпня це міністерство затверджує і П(С)БО 20 «Консолідована фінансова звітність», яке хоч і не містить тлумачення цього терміна, проте регламентує порядок складання консолідованої фінансової звітності та загальні вимоги до розкриття інформації щодо неї.

Критерії необхідності подання консолідованої фінансової звітності материнським підприємством такі:

по-перше, наявність контролю над дочірнім підприємством (чи підприємствами);

по-друге, економічна сумісність материнського та дочірніх підприємств, тобто пов'язаність або подібність діяльності дочірніх підприємств з діяльністю материнського.

Згідно з П(С)БО 20 «Консолідована фінансова звітність» основними принципами формування такої звітності є [27]:

1. Консолідовану фінансову звітність формує і подає материнське підприємство.

2. Материнське підприємство, яке одночасно є дочірнім підприємством іншого материнського підприємства, не подає консолідованої фінансової звітності за наявності однієї з таких умов: якщо воно повністю належить іншому підприємству або на це є згода меншої частки учасників.

3. Показники фінансової звітності дочірнього підприємства не вносять до консолідованої фінансової звітності, якщо: контроль дочірнього підприємства є тимчасовим; умови діяльності дочірнього підприємства обмежують його здатність передавати кошти материнському підприємству.

4. Фінансову звітність материнського підприємства та звітність його дочірніх підприємств, що їх використовують для складання консолідованої фінансової звітності, складають за той самий звітний період і на ту саму дату балансу.

5. Консолідовану фінансову звітність складають за даними фінансової звітності групи підприємств з використанням єдиної облікової політики для подібних операцій.

Консолідована фінансова звітність відрізняється від інших рівнів консолідації облікової інформації тим, що в ній відбувається саме консолідація показників, а не їхнє зведення. В процесі об'єднання декількох підприємств виникає економічна одиниця, в якій материнське та дочірні підприємства є юридично незалежними, але пов'язаними структурами. Тому простого додавання статей балансу, звіту про фінансові результати чи інших звітів підприємств замало для того, щоб отримати реальну картину діяльності групи підприємств. Необхідні спеціальні методи складання звітності, які усувають дублювання статей звітності та подвійний рахунок. В Україні найчастіше використовують два методи консолідації фінансової звітності [28]:

1) метод повної консолідації. Його застосовують для постатейного об'єднання показників материнського та дочірніх підприємств. Така звітність досить важлива насамперед для внутрішніх користувачів (власників, менеджерів) і її складають передовсім для них. Оскільки задовільний фінансовий стан об'єднання підприємств не гарантує, що не існує загрози банкрутства його окремих учасників, зовнішніх користувачів, зокрема інвесторів, більше цікавить звітність конкретних підприємств. Тобто консолідована фінансова звітність є об'єктом внутрішнього контролю і водночас інформаційною базою для такого контролю;

2) метод участі в капіталі, що призначений для обліку інвестицій в асоційовані та спільні підприємства.

Інформацію, що її містить консолідована фінансова звітність, можна використовувати для фінансового аналізу, планування та прогнозування, а також для внутрішнього контролю, зокрема за реалізацією вибраної фінансової стратегії, та для контролю материнського підприємства за діяльністю дочірніх. Така звітність є частиною інформаційного забезпечення системи управління материнського підприємства і дає змогу: оцінювати фінансовий стан і результати діяльності групи як єдиної економічної одиниці; оцінювати ефективність здійснюваних інвестицій; формувати дивідендну політику материнського підприємства; визначати трансферні ціни; формувати бюджети консолідованої групи та контролювати їх виконання [28, с. 39].

Для автоматизації широкого спектра облікових задач щодо підприємств, котрі мають розгалужену структуру підзвітних підрозділів, розроблено системи консолідованого обліку, які дають змогу зводити й аналізувати облікову, управлінську та статистичну інформацію щодо різних напрямів діяльності материнського та дочірніх підприємств, які входять у певні об'єднання – асоціації, консорціуми, концерни, корпорації, промислово-фінансові групи. В Україні найпоширенішими є такі програмні продукти, як 1С-Консолідація та Парус-Консолідація. Паралельно з формуванням консолідованих звітів складноструктурованих організацій ці автоматизовані системи забезпечують:

- збір, перевірку та централізоване зберігання первинних звітів;

- аналіз інформації первинних звітів;

- бюджетне управління окремими підприємствами та групами підприємств;

- управління підприємством на основі ключових показників ефективності;

- обмін інформацією між підприємницькими структурами;

- трансформацію звітності, сформованої в одних стандартах, у звітність інших стандартів тощо.

Залежно від реального рівня контролю дочірніх підприємств материнським, програма 1С-Консолідація передбачає такі методи консолідації:

- повна консолідація – показники консолідованої звітності є сумарними показниками усіх підприємств групи з певними коригуваннями на внутрішньогрупові операції та коригувальними розрахунками чистих активів і фінансових результатів дочірніх підприємств;

- метод часткової участі – передбачає зміни в консолідованій звітності інвестицій в залежні підприємства на частку прибутку чи збитку інвестора за звітний період;

- пропорційна консолідація – включення в консолідовану звітність залежних підприємств активів, зобов'язань, доходів і витрат пропорційно до частки контролю над підприємствами.

Ці програмні продукти дають змогу зменшити витрати на підготовку й аудит консолідованої звітності, здійснювати перехресну перевірку комплектів звітності, отримати управлінську інформацію в зручному вигляді, виконувати якісний аналіз результатів діяльності підприємства.

В економічному аналізі інформацію консоліднують, використовуючи такий прийом, як групування, тобто зведення економічних показників в однорідні групи за певними ознаками, з метою систематизації матеріалу для подальшого аналітичного опрацювання [29]. Залежно від мети аналізу розрізняють такі види групувань:

- типологічне – дає змогу виділити однорідні економічні групи або типи явищ, визначити спільні ознаки та істотні відмінності між ними;

- структурне – забезпечує встановлення складу (структури) якісно однорідної сукупності за певною ознакою;

- аналітичне – слугує для вивчення наявності та напряму взаємозв'язку між ознаками, покладеними в основу групування.

Групування, виконані за однією чи кількома ознаками, поділяють на прості та комбіновані. У комбінованих групуваннях, на відміну від простих, сукупності поділяють спочатку за однією ознакою, а потім – серед показників кожної групи – за іншою.

Консолідація інформації в економічному аналізі необхідна на етапі інформаційного забезпечення аналізу, коли відбувається збір, підготовка та перевірка достовірної інформації та на етапі узагальнення результатів аналізу, тобто на кінцевому етапі аналітичної роботи.

Ці та інші методичні прийоми консолідації обліково-аналітичної інформації використовують також в аудиті та для реалізації контрольних функцій.

Висновки. Консолідація інформації є процесом перетворення даних на інформацію, а інформації на знання, які слугують для прийняття управлінських рішень. Найголовнішою особливістю консолідації інформації є орієнтація на споживача. Консолідація властива і обліково-аналітичній інформації. Рівнями такої консолідації є: узагальнення поточних даних; консолідація у звітності (фінансовій, податковій, статистичній) підприємства; консолідація у звітності об'єднань підприємств; консолідація за регіонами або галузями економіки; консолідація на рівні держави; консолідація на рівні міжнародних об'єднань. Для підприємства актуальність консолідації розрізаних даних зростає зі збільшенням самого підприємства, оскільки це зумовлює як появу нових джерел інформації, так і збільшення кількості споживачів інформації.

Перспективи подальших досліджень полягають у виборі методів і технологій, які можна найефективніше використати для консолідації обліково-аналітичної інформації підприємства.

1. Загородній А.Г. Система обліково-аналітичного забезпечення менеджменту підприємства // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку: Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка», № 576. – Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2007. – С. 94–102. 2. Загородній А.Г. Оцінювання ефективності системи обліково-аналітичного забезпечення менеджменту підприємства // Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – Тернопіль: Крок, 2010. – С. 31–32. 3. Словарь иностранных слов – 14-е изд., испр. – М.: Русский язык, 1987. – 608 с. 4. Большой энциклопедический словарь: в 2-х т. / гл. ред. А.М. Прохоров. – М.: Сов. энциклопедия, 1991. Т.1. – 1991 – 863 с. 5. Ожегов С.И. Словарь русского языка: 70000 слов / Под ред. Н.Ю. Шведовой. – 22-е изд., стер. – М.: Рус. яз., 1990. – 921 с. 6. Большой бухгалтерский словарь / Под ред. А.Н. Азрилияна. – М.: Институт новой экономики, 1999. – 574 с. 7. Алексєнко Л.М., Олексєнко В.М., Юркевич А.І. Економічний словник: банківська справа, фондовий ринок (українсько-англійсько-російський тлумачний словник). – К.: Видавничий будинок «Максимум»; Тернопіль: Економічна думка, 2000. – 592 с. 8. Райсберг Б.А., Лозовський Л.Ш., Стародубцева Е.Б. Современный экономический словарь. – М.: ИНФРА-М, 1996. – 496 с. 9. Финансы: Толковый словарь: Англо-русский. – М.: ИНФРА-М, Издательство «Весь Мир», 1998. – 496 с. 10. Пасс К., Лоус Б., Пендлтон Э., Чедвак Л. Большой толковый словарь бизнеса. Русско-английский, англо-русский. – М.: Вече, АСТ, 1998. – 688 с. 11. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера / Під ред. Р. Дяківа. – К.: Міжнародна економічна фундація, 2000. – 704 с. 12. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.1. / Редкол.: ... С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с. 13. Словник іношомовних слів: 23000 слів та термінологічних словосполучень / Уклад. Л.О. Пустовіт та ін. – К.: Довіра, 2000. – 1018 с. 14. Енциклопедія банківської справи України / Редкол.: В.С. Стельмах (голова) та ін. – К.: Молодь, Ін Юре, 2001. – 680 с. 15. Большой словарь бухгалтера / Сост. В. Кузнецов. – Х.: Фактор, 2004. – 460 с. 16. Куньч З.Й. Універсальний словник української мови. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 848 с. 17. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2007. – 1736 с. 18. Фінансова енциклопедія / О.П. Орлюк, Л.К. Воронова, І.Б. Заверуха [та ін.]; за заг. ред. О.П. Орлюк. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 472 с. 19. Фінанси. Бюджет. Податки: національна та міжнародна термінологія: у 3-х т. Том 2 / Ін-т світ. екон. і міжнар. відносин НАНУ, ДННУ «Акад. фін. управління»; за ред. Т.І. Єфименко. – К., 2010. – 648 с. 20. Кунанець Н.Е., Пасічник В.В. Вступ до спеціальності «Консолідована інформація»: навч. посіб. – Львів: Видавництво Національного уні-

верситету «Львівська політехніка», 2010. – 196 с. 21. Каныгин Ю.М. Индустрия информатики. – К.: Техника, 1987. – 151 с. 22. Каныгин Ю.М., Панченко В.Н. Информатика: нова галузь науки // Філософська думка. – 1988. – № 1. – С. 24–32. 23. Каныгин Ю.М., Калитич Г.И. Основы теоретической информатики. – К.: Наук. думка, 1990. – 232 с. 24. Калитич Г.И. Консолідація інформації, знань і мудрості як проектування і основи гармонійного поступу України // НТІ. – 2008. – № 1. 25. Консолідована фінансова звітність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.inpros.com.ua/503>. 26. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996 – XIV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon1.rada.gov.ua/laws/show>. 27. Онищенко В. Консолідована фінансова звітність як інформаційний ресурс при обґрунтуванні та прийнятті управлінських рішень // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2007. – № 98. – С. 37–40. 28. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 20 «Консолідована фінансова звітність». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>. 29. Кіндрацька Г.І., Білик М.С., Загородній А.Г. Економічний аналіз: підручн. / за ред. проф. А.Г. Загороднього. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 487 с.

УДК 657.6

Я.С. Карп'як, Л.І.Ріжко, О.Я. Карп'як
Національний університет «Львівська політехніка»,
кафедра обліку та аналізу

ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТОРСЬКОЇ ПЕРЕВІРКИ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

© Карп'як Я.С., Ріжко Л.І., Карп'як О.Я., 2012

Розглянуто та узагальнено систему об'єктів аудиту, організацію проведення аудиторської перевірки нематеріальних активів. Проведені теоретичні дослідження є основою для визначення нових напрямів в обліку, та аудиті, зокрема розроблення рекомендацій з удосконалення обліку, формування моделей аудиту та вигідності використання нематеріальних активів.

The objects of audit system, the organization of intangible assets audit were considered and generalized. Conducted theoretical studies are the basis for identifying new areas of accounting and auditing, in particular the development of recommendations to improve accounting, audit models formation and utility of intangible assets.

Постановка проблеми. Сьогодні конкурентоздатність промислових підприємств України залежить від впровадження науково-технічних досягнень у господарську діяльність. Це викликає необхідність обліку та аудиту окремого виду ресурсів – нематеріальних активів.

Для зниження інформаційного ризику під час прийняття управлінських рішень користувачам необхідна впевненість у реальності, вірогідності й об'єктивності інформації, наявної у фінансовій звітності підприємств. Рівень такої впевненості істотно зростає, якщо вірогідність інформації про стан, структуру та ефективність використання нематеріальних активів підприємства підтверджена в ході незалежного та внутрішнього аудиту. Це зумовлює значущість аудиту нематеріальних активів під час зовнішньої та внутрішньої аудиторської перевірки суб'єкта господарювання.

Аналіз досліджень і публікацій. Вивчення аудиту нематеріальних активів, дослідження прав промислових підприємств за допомогою аудиторських перевірок в Україні протягом останніх років неодноразово здійснювали в своїх роботах вітчизняні вчені, зокрема Р. Булига, Б. Лев, Р. Рейлі, Р. Швайс, Е. Калинченко, І. Белишева, М. Козлов, В. Ржаніцина, Р. Ухвалевич та інші. Вчені обґрунтували певні рахунки бухгалтерського обліку, первинної документації та фінансової звітності щодо доцільності та глибини застосування їх в операціях з нематеріальними активами.